

NYARAL A MAGYAR

SZÁZADVÉG

SZÁZADVÉG GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

2021

Tanulmányunkban azt vizsgáljuk, hogyan változott az elmúlt években a magyarok jövedelmi helyzete, fogyasztása és nyaralási lehetőségei. A hazai mutatók alakulását régiós és európai viszonylatban is értékeljük.

2010 óta jelentős mértékben javult a magyar háztartások anyagi helyzete, mely gyarapodás több jóléti mutatóban is megmutatkozik. 2010 előtt az elhibázott gazdaságpolitikai lépések nem csupán hazánk makrogazdasági mutatóit rontották le, de jelentős és jól érezhető negatív hatást gyakoroltak a magyar családok anyagi helyzetére is. 2010 után a gazdasági fordulatoknak köszönhetően nem csupán a magyar gazdaság kapott új lendületre, hanem komoly mértékben profitált Magyarország lakossága is. Növekedtek a jövedelmek, csökkentek a hitelek és a szegénység, nőtt a fogyasztás, és elérhetőbbé váltak a pihenési alternatívák. Elemzésünkben az OECD és az EuroStat adatai alapján mutatjuk be a magyar lakosság helyzetének alakulását. Az első fejezetben a releváns makrogazdasági folyamatokat vesszük górcső alá. A második fejezetben a magyar családok anyagi helyzetének alakulását vizsgáljuk. A harmadik fejezetben elemezzük a turizmus és vendéglátás főbb mutatóinak trendjeit. Végül a negyedik fejezetben a nyaralás lehetőségével élni tudó magyarok részarányának változásait tekintjük át.

Támogató gazdasági folyamatok

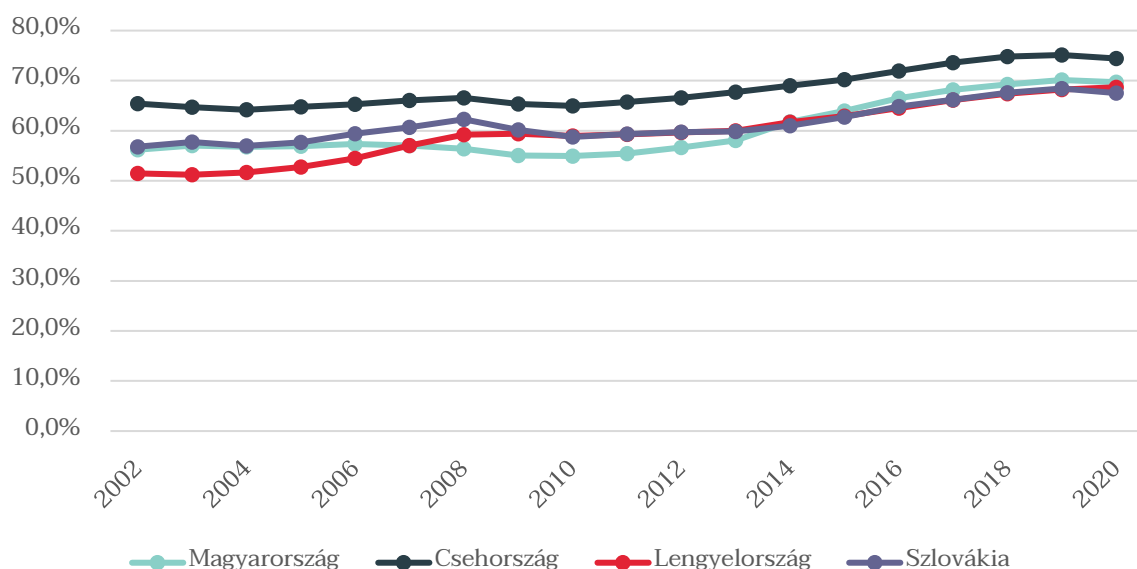
2010 előtt negatív, 2010 után pozitív folyamatok dominálták a magyar gazdaságot. 2010 előtt az alacsony foglalkoztatás, a magas államháztartási hiány és a növekvő államadósság, valamint a romló gazdasági növekedés együtt mind negatívan hatottak a magyar gazdasági szereplők lehetőségeire. A 2010 utáni gazdaságpolitikai váltásoknak hála az elmúlt tíz évben a makrogazdasági folyamatok megágyaztak a magyar lakosság gyarapodásának.

2010 óta kiemelkedő ütemben nőtt a hazai foglalkoztatottság.

Ahogy az 1. ábra mutatja, a 2002 és 2010 közötti évek pozitív régiós munkaerőpiaci folyamataiból hazánk nem tudott profitálni. Magyarország az Európai Unió azon kevés állama között volt, melyben – egész pontosan 1,3 százalékponttal – csökkent a foglalkoztatottság mértéke. A régióban különösen nagy volt a kontraszt Lengyelország és Magyarország között, előbbi 7,5

százalékponttal tudta emelni a foglalkoztatottság mértékét 2002 és 2010 között. A negatív magyar trendek 2010 után törtek meg. 2010 és 2020 között az egész Európai Unióban Magyarországon növekedett a legnagyobb mértékben a foglalkoztatottság. A 2020-as 69,7 százalékos foglalkoztatási mutatónk 14,8 százalékponttal volt magasabb, mint 2010-ben. Bár ezen 10 éves időszakon a régió is jól teljesített, a többi V4-es ország esetében a növekedés a hazai érték 2/3-a alatt alakult csak. Az Eurozóna 3,1 százalékpontos bővülése pedig csupán nagyjából ötöde volt a magyar mutató javulásának.

1. ábra: Foglalkoztatás alakulása a V4-es országokban 2002 és 2020 között

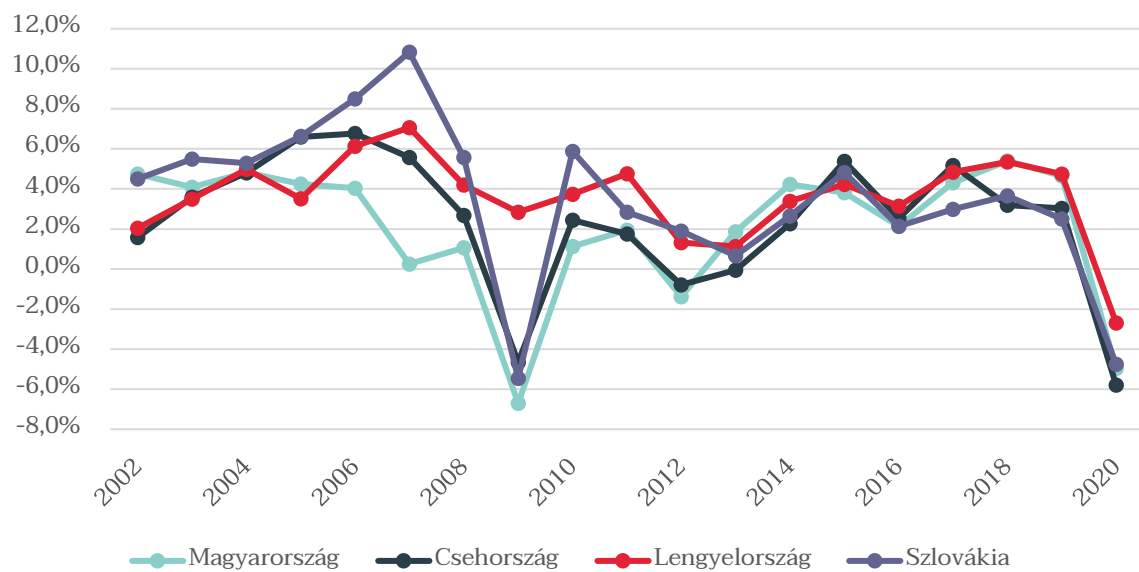

Forrás: OECD

2010 előtt a lemaradás, 2010 után pedig a növekedés jellemezte a magyar gazdaságot. Ahogyan a 2. ábra mutatja, 2002-ben Magyarország Szlovákia mellett a régió motorjának számított. A következő éveket azonban a fokozatos lemorzsolódás jellemezte itthon. 2007-re hazánk gazdasági növekedése volt a legalacsonyabb az Európai Unióban. Egész Európában alig néhány ország volt, mely lassabban növekedett 2010-ben, mint 2002-ben, ezek egyike pont Magyarország volt. 2010 után jelentős fordulat történt a hazai gazdaságpolitikában. A növekedés támogatása a legfontosabb célok közé került. Ennek – és a

foglalkoztatás bemutatott bővülésének – köszönhetően az elmúlt évekre Magyarország lépett a legnagyobbat előre növekedés tekintetében a régióban. Hazánk az elmúlt években többször is szerepelt az OECD országok legjobb GDP-bővülését felmutató államainak listáján.

2. ábra: GDP-növekedés alakulása a V4-es országokban 2002 és 2020 között

Forrás: OECD

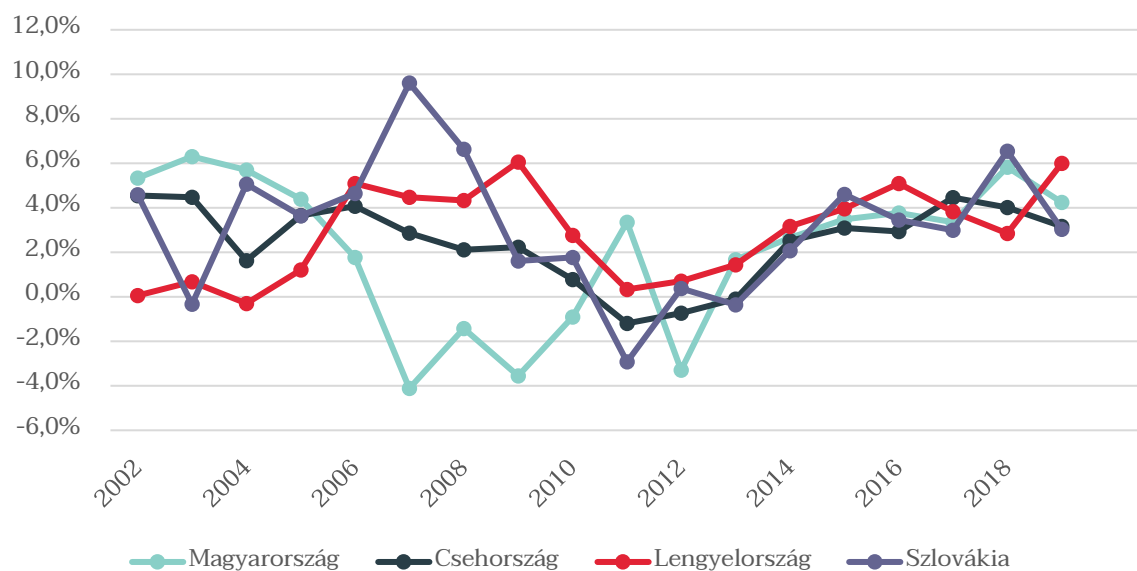
Anyagi gyarapodás

2010 előtt romlott, 2010 után pedig javult a magyar háztartások helyzete. A makrogazdasági folyamatok következtében 2002 és 2010 között egyre kevésbé jómódúak lettek a magyarok, egyre nehezebben tudták elkerülni a szegénységet, nőtt az adósságuk és csökkent a fogyasztásuk. 2010 után ezzel szemben a gazdaságpolitikai fordulatoknak hála gyarapodás, csökkenő szegénység és adósság, és gyorsan emelkedő fogyasztás jellemezte Magyarország lakosságát.

2010 előtt egyre szegényebbek, 2010 után egyre gazdagabbak lettek a háztartások. A 3. ábra azt mutatja, hogy az egyes években mennyit változott a lakosság rendelkezésre álló jövedelme a V4-es országokban. A XXI.

század első éveinek erős magyar gazdaságából profitált a hazai lakosság is, a háztartások rendelkezésre álló jövedelme nálunk emelkedett a legnagyobb mértékben a V4-es régióban 2002 és 2005 között. Az elhibázott gazdaságpolitikai döntések és a rosszul teljesítő gazdaság következtében azonban 2003 után egyre lassabban bővült a magyarok jövedelme, 2007-től pedig évről évre csökkent a bevételek nagysága, ahogyan ezt az ábra negatív értékei is mutatják. A 2010-es gazdaságpolitikai fordulatnak, a foglalkoztatás bővülésének és a gazdaság erősödésének köszönhetően a magyar lakosság jövedelme gyors ütemben emelkedett az elmúlt tíz évben.

3. ábra: Rendelkezésre álló jövedelem változása a V4-es országokban 2002 és 2019 között

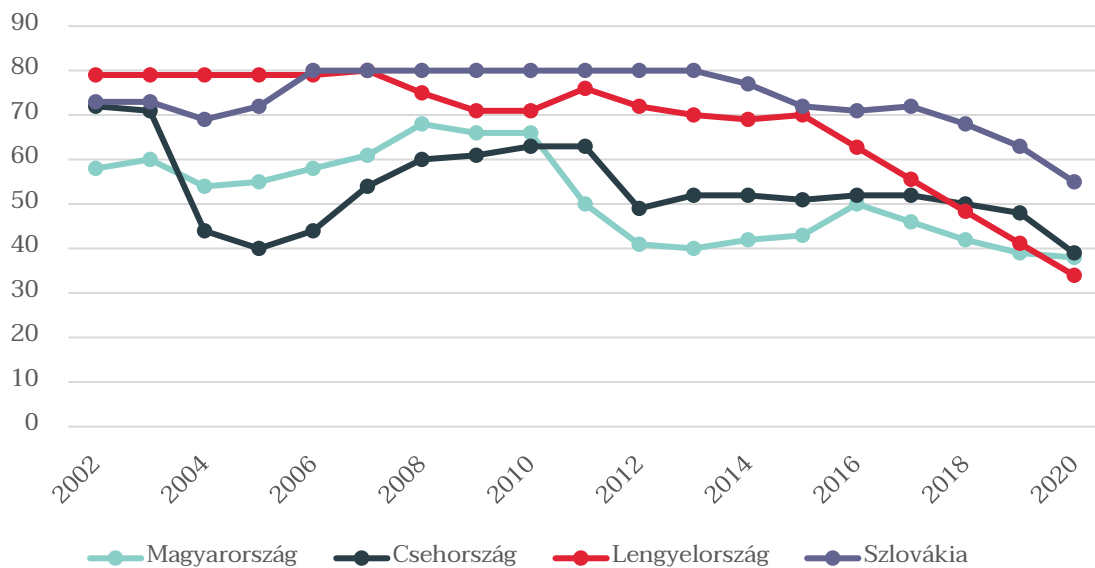

Forrás: OECD

2010 óta sokkal könnyebb elkerülni a szegénységet. A 4. ábra azt mutatja meg, mennyi órát kell dolgoznia egy kétgyermekes munkanélküli párnak minimálbéren ahhoz, hogy sikerüljön kitörnie a szegénységből. Mint a grafikonról azt leolvasható, 2010 előtt egyre többet kellett dolgoznia a magyaroknak ahhoz, hogy a szegénység rémét elkerülhessék. 2010-ben egészen pontosan heti 66 óra munkaidő kellett ehhez. 2010 után a mérőszám értéke erős csökkenésbe kezdett.

2020-ban már heti 38 óra is elég volt ahhoz, hogy ez megtörténjen. A javuló gazdasági környezet tehát a legszegényebb családok életkörülményeit is jelentős mértékben javította.

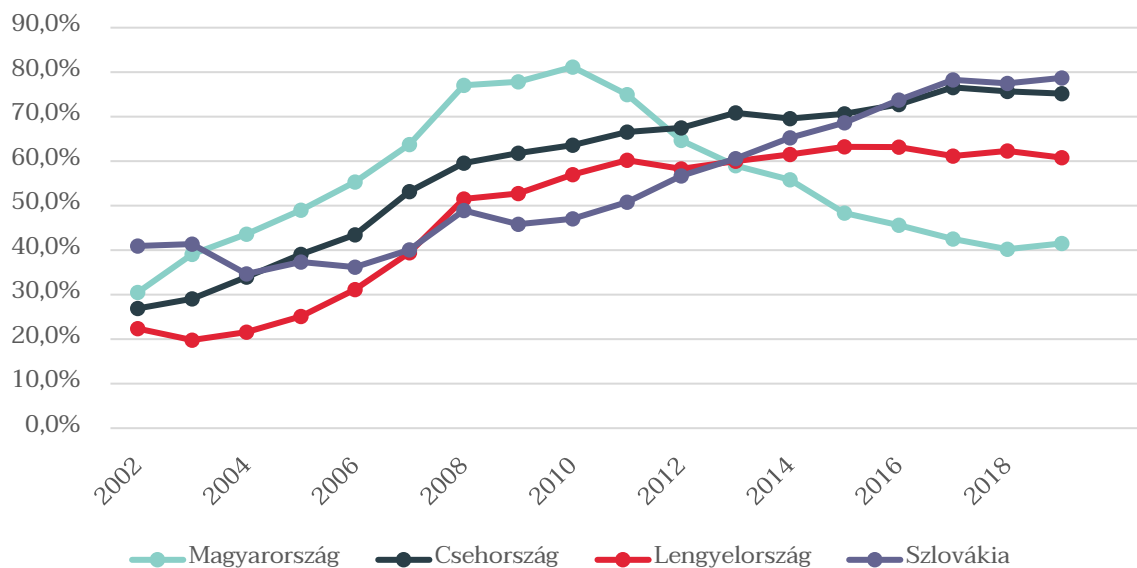
4. ábra: A szegénységből való kitöréshez szükséges munkaórák számának alakulása 2002 és 2020 között

Forrás: OECD

2010 előtt eladósodás, 2010 után a hitelek visszafizetése jellemezte a magyarokat. Ahogyan azt az 5. ábra mutatja, a 2010 előtti romló gazdasági mutatók, alacsony foglalkoztatás és csökkenő jövedelmek következtében Magyarország lakossága csupán egyre nagyobb adósság árán tudott egyről kettőre lépni. A 2002-es 30,5 százalékos GDP-arányos lakossági hitelállomány 2010-re több mint 2,5-szeresére, 81,3 százalékra emelkedett. Ez az érték közel másfélszerese volt a második legnagyobb adósságot felhalmozó csehek szintjének. A 2010 utáni gazdasági fordulat, az erősödő gazdaság és a növekvő bérek együtt lehetővé tették a lakossági hitelek visszafizetését. 2019-ben Magyarország lakosságának 41,5 százalékos GDP-arányos eladósodottsága körülbelül fele volt a 2010-es értéknek, és egyértelműen a legkedvezőbb volt a régióban.

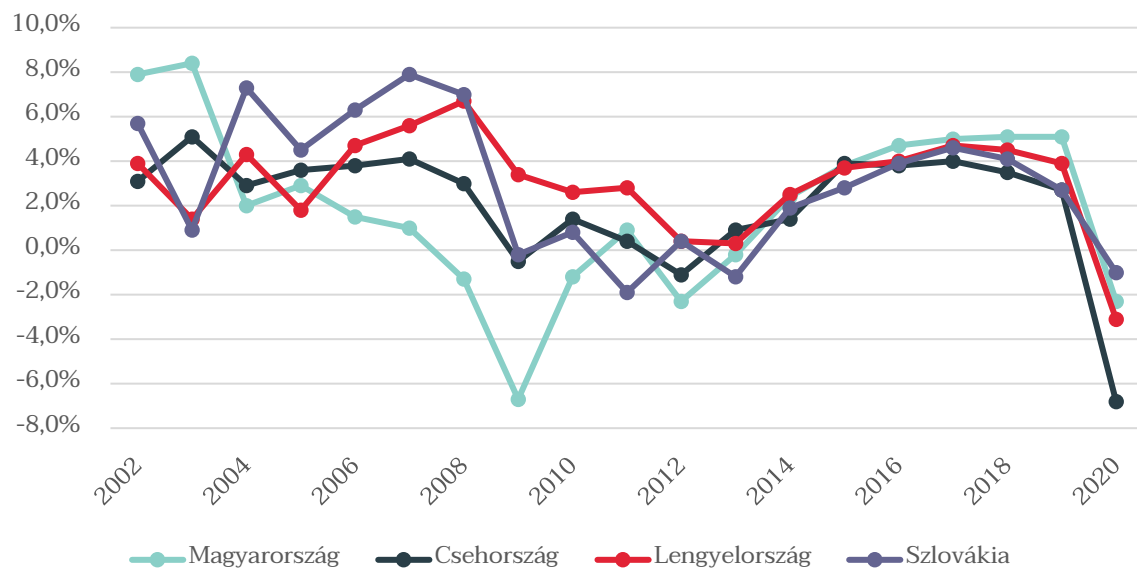
5. ábra: Lakossági hitelállomány a GDP arányában 2002 és 2019 között

Forrás: OECD

2010 előtt egyre romlott, 2010 után egyre javult a magyar lakosság fogyasztási mutatója. Ahogyan azt a 6. ábra mutatja, a hazai lakossági fogyasztás bővülése kiemelkedően magas volt 2002-2003-ban. Ezt az előnyt veszítettük el 2010-re. Ekkor már harmadik éve csökkent a magyar lakosság fogyasztása, ami egyetlen más régiós országban sem történt meg a vizsgált időszak alatt. 2010 után a javuló gazdasági és foglalkoztatási környezetnek hála egyre többet fogyasztottak a magyarok. 2016-tól 2019-ig minden évben hazánk lakosságának növekedett a leggyorsabban a fogyasztása a V4-es országok közül. Még 2020-ban, azaz a koronavírus válság első évében is az egyik legstabilabb volt a hazai fogyasztási mutató egész Európában.

6. ábra: Lakossági fogyasztás változásának alakulása a V4-es országokban 2002 és 2020 között

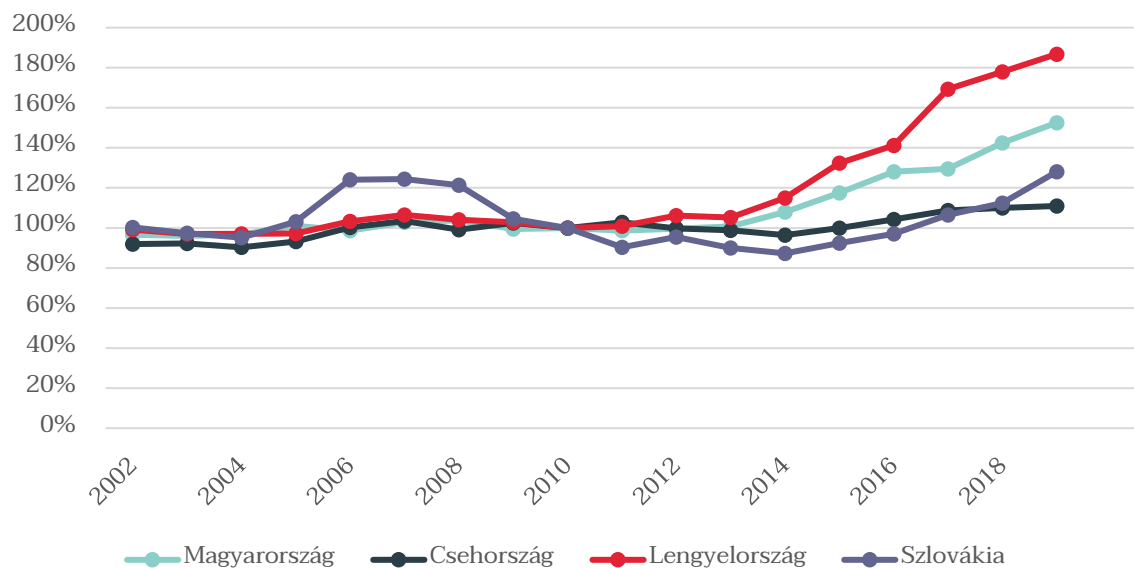
Forrás: OECD

A turizmus és vendéglátás fellendülése

A 2010 előtti negatív gazdasági és vagyoni folyamatok ugyanúgy kimutathatóak a turizmus és vendéglátás idősorain, mint ahogyan a 2010 utáni pozitív folyamatok is kézzel foghatóak. A magyar gazdaság és a hazai lakosság 2010 előtti egyre romló helyzete jelentős mértékben fogta vissza a hazai rekreációs célú költségeket. 2010 után a javuló makrogazdasági és vagyoni folyamatoknak hála Magyarország lakossága egyre többet költhetett vendéglátásra és szálláshelyekre is.

A fogyasztás 2010 utáni növekedése nyomon követhető a vendéglátásra fordított összegek alakulásánál is. A 7. ábra jól mutatja, hogy míg 2010 előtt konstans árakon számítva alig – mindössze 4 százalékkal – emelkedett a magyar lakosság által vendéglátóhelyeken elköltött összeg, addig 2010 után jelentős, több mint 50 százalékos emelkedés volt tapasztalható.

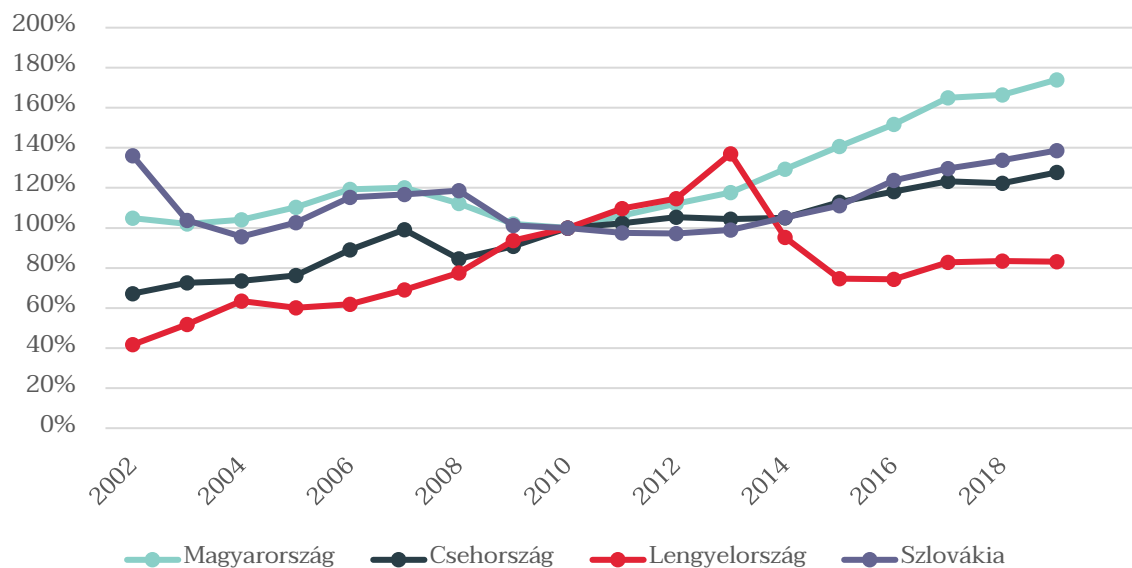
7. ábra: Vendéglátásra költött összeg a V4-es országokban a 2010-es érték százalékában

Forrás: OECD

2010 előtt stagnált, utána jelentősen emelkedett a hazai turizmus volumene. A 8. ábrán azt láthatjuk, hogy míg 2010 előtt lényegében stagnált a magyar lakosság által szálláshelyeken elköltött összeg konstans áron számított értéke (a 2010-es érték 5 százalékkal volt a 2002-es szint alatt), addig a javuló gazdasági és vagyoni helyzetnek köszönhetően 2010 után jelentős mértékben emelkedett. A magyar mutató 2010 utáni 53 százalékos növekedése közel ötszöröse volt a cseh és duplája a szlovák bővülésnek, csupán a lengyelek tudtak nálunk jobb dinamikát felmutatni.

8. ábra: Szálláshelyeken elköltött összeg a V4-es országokban a 2010-es érték százalékában

Forrás: OECD

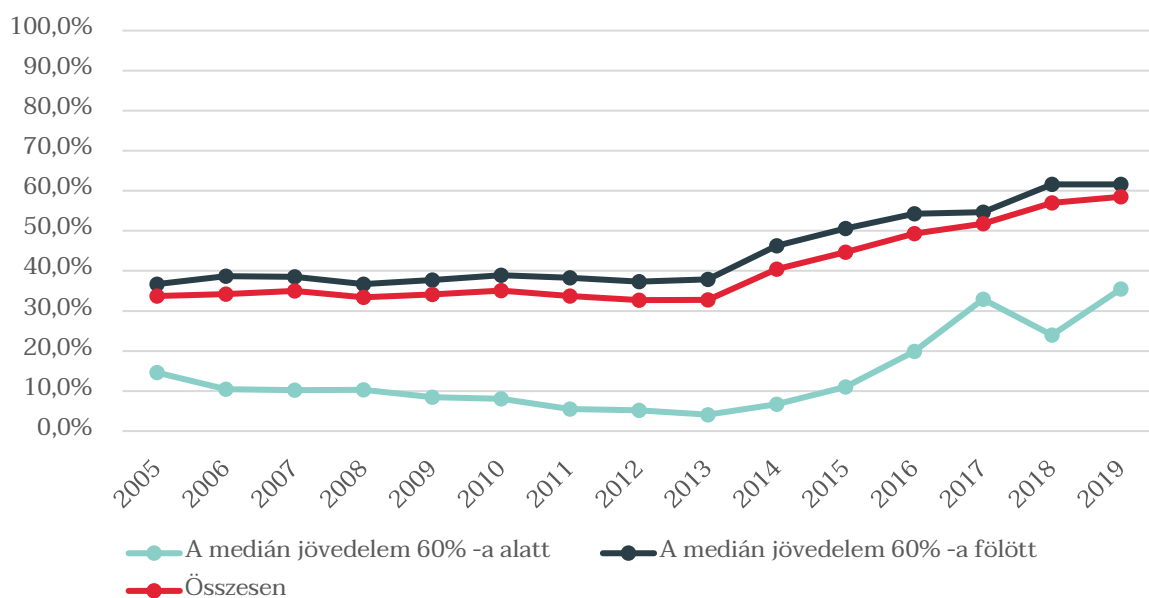
Jelentősen javuló mutatók a nyaralás tekintetében

Egyre több magyar család engedheti meg magának a nyaralást. Már az eddigiek alapján is látható, hogy 2010 óta a magyar családok jóléte és rekreációs kiadásai is jelentősen emelkedtek, egyre több magyar engedheti meg magának a nyaralást. Ezt a számok is alátámasztják. 2010 óta egyre több magyar család engedheti meg magának, hogy rövidebb-hosszabb vakációra menjen. A továbbiakban különböző csoportok tekintetében vizsgáljuk meg a nyaralást maguknak megengedni nem tudók arányának alakulását 2005 és 2019 között.

Jelentős mértékben javultak a nyaralási lehetőségek minden kereseti csoportban. Ahogyan azt a 9. ábra mutatja, 2005 és 2013 között lényegében stagnált, kissé csökkent azok aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást. A medián jövedelem 60 százaléka alatt keresők esetében lényegében elképzelhetetlen volt a nyári vakáció, de a fenti korlátnál jobb bérrel rendelkezőknek is több mint 60 százaléka volt kénytelen egész nyáron otthon maradni. 2010-ben ezek a mutatók egész Európa 3-4. legrosszabb értékeit

jelentették. A szegények körében 2005 és 2010 között 6,5 százalékponttal csökkent azoknak aránya, akik megengedhették maguknak a nyaralást. 2010 és 2019 között a legszegényebbek mutatója 27,4 százalékpontot javult, a 35,5 százalékos 2019-es érték azt jelentette, hogy a 2010-es 3. legrosszabb európai mutatóból előre sikerült lépünk a kontinens középmezőnyébe. A korlát felett keresők esetében is jelentős mértékben, 22,7 százalékponttal javult a nyaralást maguknak megengedni tudók aránya.

9. ábra: Azok aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást

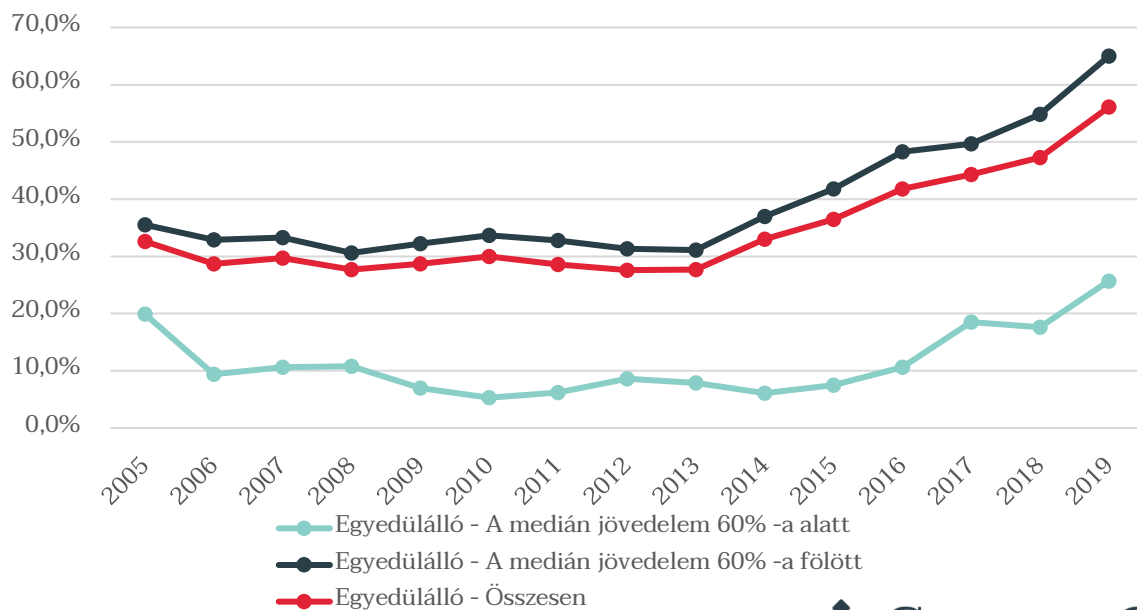

Forrás: EuroStat

A családok mellett jelentős mértékben javultak az egyedülálló nyaralási lehetőségei is. Ahogyan azt a 10. ábra mutatja, 2010 előtt romlott, azóta pedig jelentősen javult az egyedülálló magyarok körében is a nyaralni tudók aránya. 2010-ben lényegében lehetetlen volt az alacsony keresetű egyedülállónak vakációra menni (Európában a 3. legrosszabb helyen álltunk). 2019-re még a legalacsonyabb keresetű magyar szingliknek is több mint negyede be tudta fizetni a nyaralását. Ezzel lényegében kikerültünk a kontinens rosszabb harmadából. A medián jövedelem 60 százaléka fölött keresők esetében pedig míg 2010-ben csupán

nagyjából egyharmaduk engedhette meg magának a nyaralás luxusát, addig 2019-re megfordult az arány, és az adott csoport kétharmada tudta befizetni a vakációt.

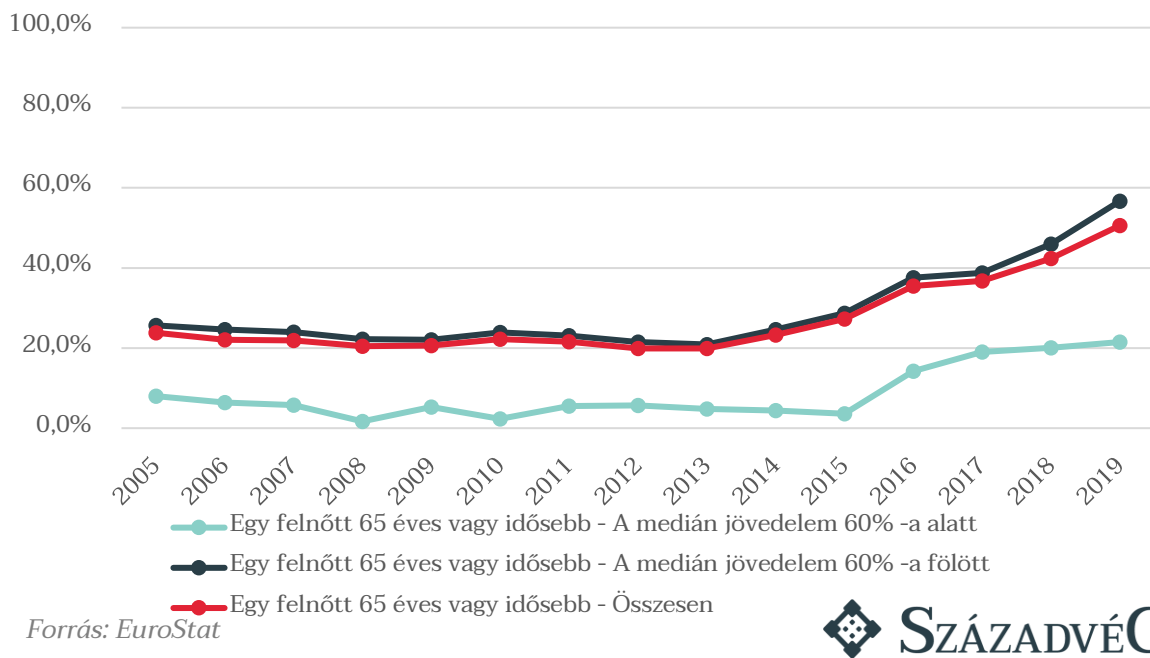
10. ábra: Azon egyedülállók aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást

Forrás: EuroStat

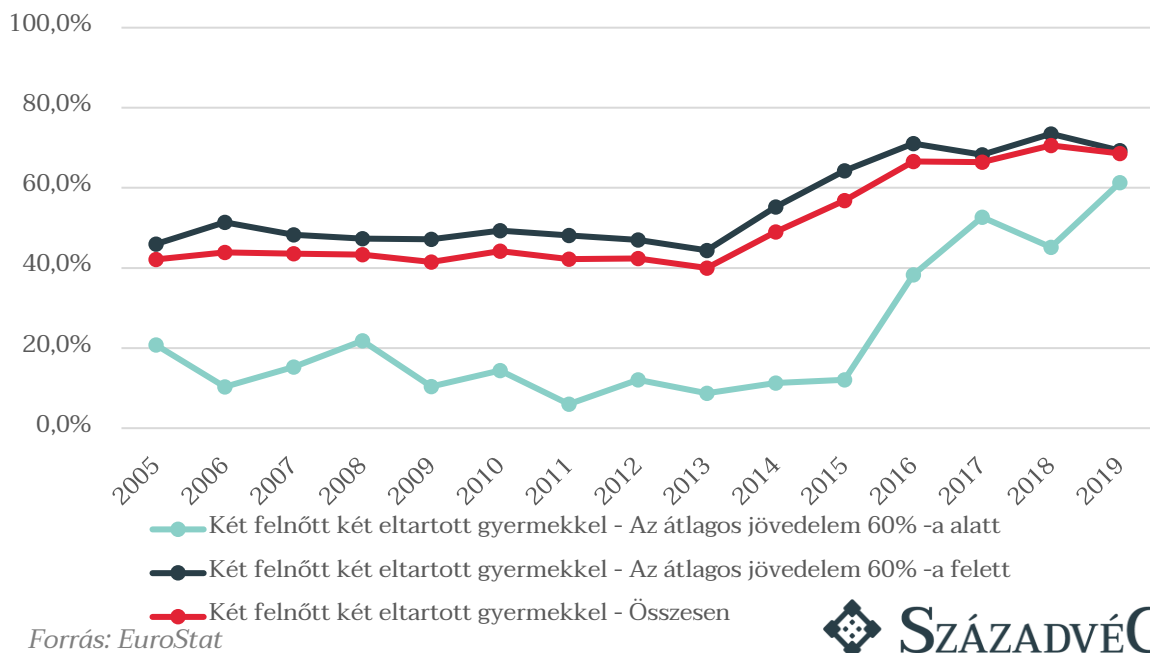
Nagyságrendet javult e tekintetben idősebb honfitársaink helyzete is. Ahogyan azt a 11. ábra mutatja, 2010 előtt szinte keresettől függetlenül nem igazán nyaralhattak a 64 év feletti magyarok. Az alacsony keresetű idősebb honfitársaink 97,7 százaléka volt kénytelen lemondani a nyaralásról 2010-ben. Ennél csak Romániában volt rosszabb a helyzet egész Európában. 2019-re ez a mutató is jelentősen, 19,2 százalékponttal javult, a kontinens listáján pedig 8 helyet léptünk előre. 2019-ben közel akkora arányban tudtak elmenni a medián bérek 60 százaléka alatt kereső idősebb honfitársaink, mint amennyien 2010-ben a megadott korlát felett kereső 64 év felettiiek körében mért arány volt. Kijelenthetjük tehát, hogy – vakáció szempontjából – **olyan helyzetben vannak ma a 64 évnél idősebb alacsony keresetű honfitársaink, mint 2010-ben a jó keresetűek voltak.**

11. ábra: Azon idősebbek aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást

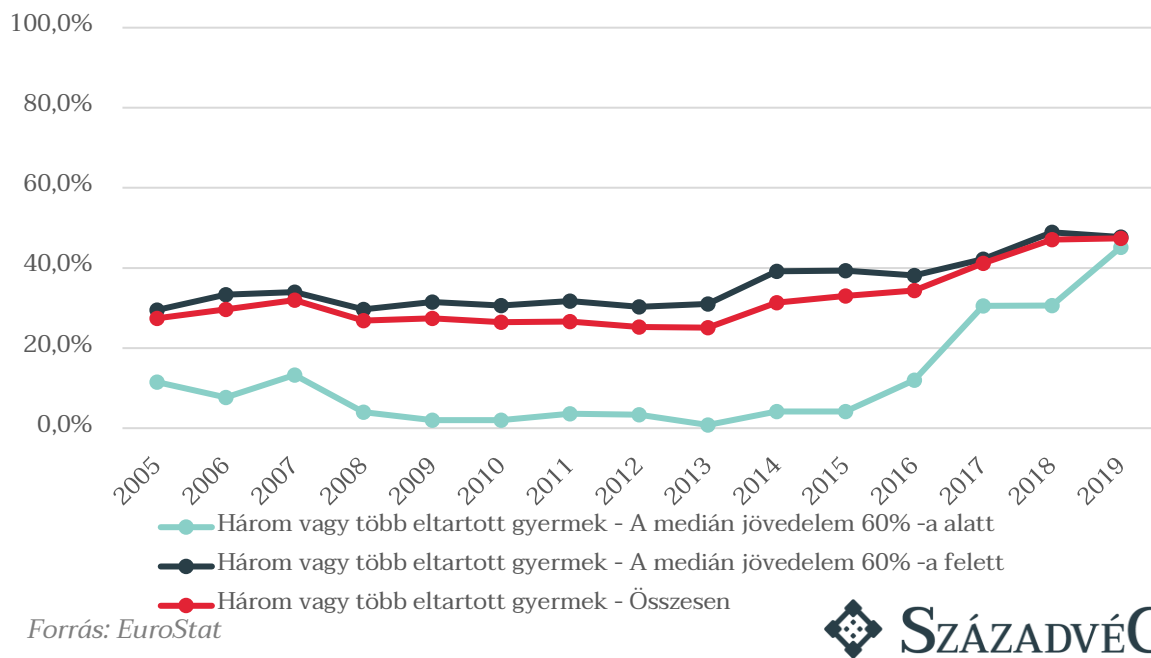
Kiemelkedő mértékben javult a családok helyzete. Ahogyan azt a 12. ábra mutatja, 2010-ben 100 alacsony jövedelmű kétgyermekes magyar családból több mint 85 nem engedhette meg magának a vakációt. 2019-re ez a mutató közel 50 százalékpontot javult, és már csupán a családok nagyjából harmada kénytelen lemondani a nyaralásról. Ez a mutató Európa jobbik harmadába sorol minket. De jelentősen, 20,0 százalékponttal javult a jobban kereső családok honfitársaink nyaralási esélye is. Az ábra alapján azt is megállapíthatjuk, hogy **Magyarországon a családok lényegében anyagi helyzetétől függetlenül nagyjából ugyanakkora arányban engedhetik meg maguknak a vakációt.** Ez egyébként lényegében unikum Európában.

12. ábra: Azon családok aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást

Szintén nagymértékben javult a nagycsaládok helyzete. Ahogyan azt a 13. ábra mutatja, 2010-ben lényegében elképzelhetetlen volt az, hogy egy alacsony jövedelmű nagycsalád nyaralni menjen. Kivétel nélkül minden másik európai országban jobb volt a nagycsaládok helyzete, mint nálunk. De a jobban kereső nagycsaládoknak is csupán 69,4 százaléka álmodhatott vakációról. 2019-ben ezzel szemben minden második nagycsaládos nyaralhat, lényegében függetlenül attól, hogy mennyit keres.

13. ábra: Azon nagycsaládok aránya, akik megengedhetik maguknak a nyaralást

Összefoglalás

2010 előtt egyre nehezebb helyzetbe kerültek a magyar családok, 2010 után azonban jelentősen javultak a körülményeik. 2002 és 2010 között a régió elhúzott mellettünk foglalkoztatási mutatók tekintetében, ezzel párhuzamosan egyre rosszabb növekedési mutatóink voltak. Ennek következtében folyamatosan romlott a magyarok rendelkezésre álló jövedelmét követő mutató, egyre többet kellett dolgoznia a magyar családoknak ahhoz, hogy elkerüljék a szegénységet, a lakosság hitelállománya drámai ütemben növekedett, és mindezek eredőjeként egyre kevesebbet tudtunk fogyasztásra költeni. A 2010 utáni gazdaságpolitikai fordulatoknak hála kiemelkedően javult a magyar foglalkoztatási mutató, és növekedési pályára állt a gazdaság. Ezzel párhuzamosan jelentős mértékben növekedett a magyarok rendelkezésre álló jövedelme, közel lefeleződött a szegénység elkerüléséhez szükséges munkaórák száma és a GDP-arányos

lakossági hitelállomány, ezek következtében pedig régiós szinten is kiemelkedő mértékben bővült a hazai lakosság fogyasztása.

2010 előtt stagnált, illetve csökkent a magyarok turizmus-vendéglátási kiadásainak mértéke, 2010 után azonban itt is jelentős növekedés történt. 2002 és 2010 között 4 százalékkal emelkedett a magyarok által vendéglátásra költött összeg, míg a szálláshelyek tekintetében 5 százalékos csökkenést mutatott a mutató. Ezzel szemben 2010 és 2019 között 50 százalékkal emelkedett a vendéglátásban és 74 százalékkal a szálláshelyeken megfizetett szolgáltatások értéke.

2010 óta minden csoportban jelentős mértékben csökkent a nyaralást megengedni nem tudók aránya. 2010-ben egész Európában Magyarország rendelkezett a 3. legrosszabb mutatóval az alacsony keresetűek tekintetében, de a jobban keresők között is csupán egyetlen hellyel álltunk jobban. A medián kereset 60 százaléka alatt kereső magyarok esetében lényegében elképzelhetetlen volt, hogy vakációra menjenek. 2010-ben 95 százalék felett volt azok aránya, akik nem engedhették meg maguknak nyaralást az alacsony keresetű 64 év felettek, az egyedülálló nők és a nagycsaládosok esetében is. Ez utóbbi kategóriában sereghajtók voltunk Európában. 2010 és 2019 között 23,4 százalékponttal javult a magyarok körében a nyaralást megengedni tudók aránya. Európai viszonylatban átlagosnak tekinthető esélyei vannak a nyaralásra az alacsony keresetűeknek, a 64 év feletteknek, az egyedülállóknak, a gyermektelen pároknak, és európai szinten is kiemelkedő esélyekkel rendelkeznek az alacsony keresetű, gyermeket nevelő honfitársaink.